

СВОБОДА
UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріали.
Адреса: "СВОБОДА", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ТАНКИ ДЛЯ АРАБІВ

В останні дні викликала деку бурю в американській публічній опінії справа висилки 18 легких американських танків для Сауді Арабії. Історія цієї висилки та багатьох зв'язаних з нею комплікацій коротко така:

В квітні минулого року уряд Сауді Арабії звернувся до уряду ЗДА з проханням продати "обмежену кількість" танків, стверджуючи, що такого роду зброї він не має. Справу розглянув Державний Департамент, і в кінці серпня погодився продати арабам 18 легких розвідних танків типу М-41, повідомивши про це сауді-арабський уряд на початку вересня. В кінці листопада цей уряд заплатив за танки вимагану ціну, і його з черги поінформовано, що танки будуть вислані в середині лютого 1956 року.

Так і сталося. Державний департамент, згідно з його твердженням, перш ніж дуже "скрупульно перевірку" всієї проблеми, тримаючи її в секреті, і чотири місяці тому подав до публічного відома. Рівночасно з повідомленням про висилку цих танків арабам, повідомлено також про висилку "деякого іншого військового устаткування", включно з частинами для направи літаків вартості 110,000 доларів, для Ізраїлю. Повідомлення відразу викликало бурю у Вашингтоні і в пресі, яка з черги спричинилася до того, що на висилку танків арабам, як і "деякого іншого військового устаткування" Ізраїлю належало, вже такі в бруклінському порті, ембарго, себто заборону. Проте, заборона тривала тільки два дні. В суботу Державний Департамент повідомив, що після повного дня нарад та спеціальних порозуміння з президентом Айсенгавером, який перебував на півдні на відпочинку, рішення ембарго зняти, бо стверджено, що "висилка танків Сауді Арабії йде по лінії політики З'єднаних Держав, сферованої на обмеження переговорів у збройній між Ізраїлем та арабськими державами і на підтримку стабілізації й миру в Палестині". Остаточне рішення про скасування ембарго і висилку танків арабам мав виставити сам президент Айсенгавер. Пресовий представник Державного Департаменту, Лінколн Байт, вважає тільки за відповідне додати, що висилка танків арабам не має жадного відношення і не стоїть в жадному зв'язку з тим замовленням на літаки, протилетунську та іншу зброю, загальною вартості 50,000,000 доларів, яке передав урядові ЗДА уряд Ізраїля і яке тепер є в розгляді.

Це — тільки "сухі" факти, що відносяться до висилки танків арабам. Треба ще тільки згадати, що все відбулося в неприязності державного секретаря Доллеса, який в тому часі "ловив рибу" біля Багамів. Але справа його не омине. Голова сенатської комісії закордонних справ, сен. Волтер Джордж, уже заповів, що очолювана ним комісія вимагатиме від Доллеса "всіх фактів".

Очевидно, що "дебати в цій, як і в кожній справі, висилки танків арабам, й менше переконливих аргументів за і проти. Більшість цих аргументів стосується до "зовнішніх обставин", головню до факту, що в останньому часі почалися масові доставки советської зброї арабам, у першу чергу Єгиптові, що й продемонстрував минулої неділі сирійський прем'єр, вигославши військовому промову під гуркіт вже доставлених Єгиптові джетових літаків, що в тому самому часі демонстрували над столицею країни.

Все ж таки весь галас навколо висилки 18 американських танків Сауді Арабії досить важко зрозуміти з кількох головних мотивів. Поперше, вони, ці танки, мають головню оборонний характер, в кожному разі не мають такого агресивного характеру, як джетові літаки. Крім того, годі собі уявити, щоб 18 танків могли рішально скріпити арабські збройні сили, а кожний, хто цікавиться відносинами на Близькому Сході, знає, що малий кількістю населення Ізраїль своїм модерним озброєнням має перевагу над арабами. Це й могло спонукати арабів скористатися із зроблених для інших цілей советських пропозицій про доставку зброї. По-друге, доставку американських танків арабам можна вважати радше за політичний жест, який має відносно мале значення, як мова про практичну вартість цих танків, натомість має велике значення політичне, щоб зберегти арабів від комуністичної загрози. По-третє, вже в пресових коментарях натискається на те, що Америка рішала вислати арабам "обмежену кількість" зброї з тією думкою, що це дасть їй більшу свободу рухів відносно ізраїльських замовлень на зброю. Заперечення Державним Департаментом такого зв'язку справи не перериває.

Можна сподіватися, що далші дебати і висвітлення в цій справі розкриють ще не одну татмницю із складного політичного положення над Півднем. Положення це напевно не є ані спокійне, ані надійне. Навпаки, воно докраю загрозливе, але кожному ясно, що загрозливість того положення створили не 18 американських танків, а тільки і виключно підступна і агресивна політика Москви.

НОВИЙ ЕТАП — ХРУЩОВЩИНА

На 20-му З'їзді Комуністичної партії, що відбувався тепер в Москві, 1500 її вишкочених і слухняних представників бурхливими оплесками, оваціями та радісними вигуками, при одностайному голосуванні, схвалюють і призначають діяльність "першого з-поміж рівних" — Хрущова за три роки і чотири місяці, що минули від останнього З'їзду. Назовні все виглядає, як за Сталіна.

На 20-й З'їзд Нікіта Хрущов прийшов в ролі переможця. Як свої аутти, приніс він — Женецьку конференцію "на найвищому рівні", "осаги в боротьбі за мир", свою триумфальну подорож по країнах Південно-Східної Азії і... "освоєння" цілих земель, дармащо на тих землях зазнав він цілковиті поразки. Якщо вільно було Сталінові говорити під час голоду 1933-34 років про "жесте й щасливе життя", то чому його сприятний учень не може неаучу в Казахстані представити в усьому згідним з партійним промовом учасникам З'їзду, як величезний успіх? Відгук і потенційних опозиціонерів, Хрущов подавав усунути це перед З'їздом. Про тиху чистку, яку він перервав на Заході мало відомо, але з окремих привіщ осіб, скинутих з найвищих державних постів, і з масового пересуєння низових партійців видно, що хоч чистка була й "тиха", але досить ґрунтовна.

Дехто з західних коментаторів вважав за сенсацію і заперечення Ленінської теорії заводу Хрущова про те, що "фатальна неминучість війни не існує". Ленін стверджував, що "неминучість імперіалістичних воєн і революційне перетворення капіталізму в соціалізм", але сам же, коли советський режим завинув на волоні, створив витягнену тепер Хрущовим з "архіву революції" теорію мирного співіснування. Ані сам Ленін не заперечував себе своїми розбіжними теоріями, ані не заперечує його Нікіта Хрущов, бо обидва вони — "марксистські діалектики", для яких ціль — світова революція — оправдує всі і всілякі засоби. Хрущов завжди зможе оправдати свою нинішню заяву тим, що, говорячи про фатальну неминучість війни, мав на увазі лише даний відтнок часу в "мирному співіснуванні" з капіталістичними державами, коли ті держави "проявляють добру волю до співіснування". А проте, наряд чі обурює того з політиків Заходу мирні заспокоєння Хрущова, коли він у тій же промові просто заявляє, що "основна мета Комуністичної партії Советського Союзу — продовжувати розпочате діло, прагнути до дійсного перетворення комунізму в світову систему".

З Сталіном на З'їзді він шло зовсім інакше, як з Леніном. Хоч перед початком своєї шестигодової промови Хрущов запросив присутніх ушанувати його пам'ять вставанням, але в самій промові покіпійно "вождів всіх народів" добре так дісталося. Передусім Хрущов, а за ним і інші промовці, прозоро натякуючи на Сталіна, піддали гострому осудові "антимарксистський культ особи", який не масам і класам, а окремі люди приписує рішальне значення в історії. Колишній улюбленець Сталіна — Атанасій Микоян, потоптавши тів свого вчителя, "збільше-вищюю одвертістю" заявив, що цей антимарксистський культ створився навколо імені Сталіна. Далі Микоян розвінчує Сталіна, як стратега революції, який "на протязі останніх двох десятиліть зовсім не числився за історичну чч фактами", гостро осудив його за інсценізовані ним судові процеси проти "бушних героїв Жовтневої революції", за яких обвинувачувано цих "героїв" в державній зраді (зокрема, відомого катя українського народу Антонова-Авессенка). Як головний обличчя Сталіна, Микоян окремо спинає на допущення з його потурання перекручених історії України, в якій несправедливо, мовляв, представлено "старих большевиків" та їхню роллю в революції. Микоян заявив: "Я вважаю, що з української історії, які напущили історію народження і розвитку української соціалістичної держави, ніж деякі з московських істориків, що взяли на себе завдання, за які ніколи не повинні були братися". Ожте, тільки що не зв'язав Микоян з іменем Сталіна імя "агента чужоземних розвідок", розстріляного з наказу хрущовської кліки — Лаврентія Берію.

Цікавим фрагментом 20-го З'їзду була те проскирпіція т. зв. "Короткого курсу ВКП(б)" — найавторитетнішого за життя Сталіна партійного підручника, частину якого написав він сам. Цю "могутню ідейну зброю большевиків", що "енциклопедію основних знань марксизму-ленінізму" Хрущов попросту звелі виништити, як непотріб, бо мовляв, прийшов час видати інший марксистський підручник, що доводив би історію партії до сьогодишнього дня. "Короткий курс", виданий у 1938 році, після найстрашнішої чистки, а потім перевиданий у десятках мільйонах примірників і в десятках мовах — з чистою води сталінський фальсифікат історії компартії, в якому Сталін відіграв на всіх її етапах провідну роллю. Про нинішніх кремлівських верховодів у цьому підручнику майже не згадується, бо вибили вони на поверхню лише в останніх роках. І тому зрозуміле багнання Хрущова цей фальсифікат виништити, а натомість видати інший, де відповідно був би представлений він сам.

На відміну від попередніх партійних З'їздів, майже зовсім не згадується на 20-му З'їзді про "грядущее царство комунизму", що в неокреслене далекому часі чекає на підсвоєтські народи. Треба думати, що аранжери З'їзду здають собі справу з того, що постійне повторювання ялових слів про прийдешній комуністичний рай нічого іншого, крім подразнення, у підсвоєтських людей викликає не може. І тому, наголосуючи потреби першочергові розбудови важкої промисловості, Хрущов обіцяє піднесення життєвого рівня в найбільших 2-3 роках, хоч при нинішньому стані легкої промисловості і сільського господарства, жадних підстав до того не має. З тих же причин проскирбував Хрущов на З'їзді і "геніальну" Сталінову працю "Економічні

Іван Бедрин

ДІРИ В НАШІЙ ПРОПАГАНДІ

Українське г-ро а діяство раз-у-раз буває прикро вражене, коли при будь-якій нагоді американські офіційні чинники чи американська преса, пишучи про уярмлені советськими народами і державами, висловлюють тільки середньоевропейських "сателітів" і три, балтійські держави, а промовчуть Україну. Це повторюється так часто, що наче вийшло в систему американського відношення до визвольної політики на території Європи. Очевидно, що це тратус, хвилює і сердить українців, так само, як напевно всіх тих, кого Москва піддала своєю збройною силою

проблеми", яку написано в 1952 році і в якій Сталін намічав дальший поступ Советського Союзу до комунизму.

На окрему увагу заслуговує становище самого Хрущова на ієрархічній драбні. Він і всі інші промовці підкреслюють на З'їзді, що єдиною правильною системою управління є "колективне керівництво", тобто та сама "колегія диктаторів", яка ведалася була на сталінському троні після його смерті.

З гострої "батьківської" критики, яку дозволив собі Хрущов супроти Маленкова за його спробу поставити легку промисловість над важкою, і Молотова за його твердження, що в Советському Союзі побудовано тільки підпалний соціалізм — виходить, що коли й існує назване "колективне керівництво", то Маленков і Молотов займають у ньому місце в зовсім сирому куті. Булагані при Хрущові с радше підставною фігурою, що своєю присутністю має створювати ілюзію "колегіальності". Щодо решти сталінських наступників, то ролі їхні вже визначилися в конкретних функціях, без зовнішньої претензії на диктаторство. А до залиш Хрущова про те, що "Президія ЦК функціонує регулярно, як колективна організація" і що "керівники партії докладують усіх аусь", щоб поновити ленінський принцип колективного керівництва" — серйозного значення прив'язувано не можна.

За останні три роки "стиль роботи" Хрущова виявився з достатньою виразністю. Не при одній нагоді можна було записатися з цим "стилем", в якому не останнє місце займають елементи авантюризму, безоглядного ризику і "лахрапу". Хрущов — "ідеальний тип" сталінського комуніста-большевика, який сьогодні стоїть на найвищому щаблі партійної драбні. До свід кривавої боротьби Сталіна за владу, що його Хрущов мусить добре знати, і це свіжі в пам'яті партійної верхівки сталінські шруби, які він він чо верхівку прикручував — не дозволяють Хрущову висушуватися вперед, як одностовий наслідник Сталіна. "Колективне керівництво", очевидно, мало що зв'язує Хрущова в його діяльності, і не виключено, що по нову форму фактичної колегіальності, як диктаторський параван, він затримав на довгий час.

20-й З'їзд, який ще тривав, оформлює новий етап існування москво-ко-большевицького режиму, як етапу хрущовщини.

В. С-ко

ПОЛІТИЧНИЙ НАЛЕЙДОСКОП

Лондон. — Минуло 50 років від часу, коли до парламенту вступила значна кількість (39) послів Партії Праці. Ця партія мала ще й перел 1906 роком поодинокі своїх послів у парламенті, але між великими тодішніми партіями — консервативною і ліберальною — вони не могли себе нічим вижити. Поява кількох десятків послів третьої партії в парламенті 1906 р. була знаком, що в політичному житті країни зайшли великі зміни.

1906 р. Партія Праці ще не мала соціалістичної програми (виразно соціалістичною Партія Праці стала тільки 1918 року). Вона спиралася головню на діячів робітничих епілок. Це дало для Партії Праці величезну вигоду в пропаганді та в організації: — "Ви за людей праці, чи проти?" І це дало незабаром Партії Праці такий розмах, що після першої світової війни історична Ліберальна Партія була розтрета між "лейборизмом" і консерватизмом.

За цих 50 років Англія пережила безкровну соціальну революцію, через господарські та суспільні реформи. Після другої світової війни радикально змінилася попередня політика Британії в колоніях. Народи Індії, Бірми, Цейлону стали незалежні за згодою уряду Партії Праці. Цей процес ліквідації імперії, як примусово створеної державної системи і перетворення її на Спільну Народів на основі добровільності ще не закінчений. Але нема сумніву, що поворот до старого режиму вже неможливий.

Критики теперішнього консервативного уряду закладають йому помилки в політиці на острові Кіпрі. Кіпріоті хочуть об'єднання з Грецією. Греція — давня союзниця Англії. Якщо Англія забрала своє військо з Єгипту, то

щоб вони читали всі такі книжки. Тому такі фундаментальні твори мусять бути доповняними іншим родом видань. Невелика розміром, але строго ділова інформаційна книжечка з датами, фактами, мапами й цифрами, без лютюкових пропагандивно-патріотичних напущених фраз — така книжечка знаходить в цілому світі відлчних читачів серед найбільш впливових політичних і журналістичних кіл.

Конкретно: по нинішній день немає в чужомовній літературі про Україну мало, але ясно і прозоро книжечки про першу війну з большевиками — про українськоросійську війну в рр. 1918-21 — написану на тлі історично-політичних подій, що сталися від 1-го по 4-й Універсаль. Підкреслюємо: революційно-політичні події тих років повинні бути тільки тлом для зрозуміння того, як прийшло до українсько-большевицької війни, як то москво-скай большевизм визнає Українську Нар. Республіку і як вони самі те визнання зламали; як вони вже у 1918 році в Україні, підірваною роботою своєї агентури та покликаним до життя в Харкові "робітничо-селянського уряду", підтриманого швидко потім походом проти України військ, сформованих на території Московщини, започаткували ту саму стратегію підбоїв, що й потім стосували і тепер стосують щодо всіх

уярмлених країн в Європі, Китаї, Кореї і В'єтнамі. Фактично тільки нечисленні одиниці в англословянському політичному світі знають, що новітня українська держава мала свою армію, своїх генералів, головний штаб, що веліс воєнні бітварі, керував старшинами з найвищою військовою освітою, що новітня Українська держава, відвоєлена у потні революції, впадала шойно після тривчій впертої і кривавої війни. Найкортшим штрихом можна б тільки назвати до нинішньої ситуації в Україні, згадавши про соромні дати 18 березня 1921 (Ризький договір) і 15 березня 1923 (призвання Галичини Польщі).

Ця справа виринула на останньому Делегатському З'їзді Об'єднання б. Воляків-Українців у Філадельфії. Обговорюючи питання видавничої діяльності цієї пашої комбатантської "централу" в ЗДА, підкреслено в дискусії, що с вже чимало дуже добрих і авторитетних книжок в українській мові про визвольні змагання України в рр. 1917-1921: вийшла в Канаді у виданні Тиктора "Історія української війська", вийшла книжка ген. Удовиченка "Україна в боротьбі за державність", а її видавець Микитко приступив до видання "Історії УГА", в Німеччині видано Альбом УСС, а на руському у людей є й "Замовний Похід" О. Доценка, що його варто було б і можна б переревидати невеликим коштом, у друку знаходиться у В-ї "Червона Калина" велика праця д-ра С. Ріпінського про УСС-ів. Очевидно, є в нас добрі автори, які можуть дати з цієї матерії добрі книжки на цю саму тему. Але чи не треба б в першу чергу видати таку річ в англійській мові? Чи не треба б в першу чергу видати з англійським текстом "Малі російськк завоювання", на якій різниці барвами наливо показано було б, як з маленького Московського князівства розрослася неясніста повторю, що сляс нині від Балтики до Тихого океану і що в першу чергу завжди нахилилася на державу Україну? Чи не краще було б присвятити на видання і доцільне поширення таких і подібних видань ті фонди, які знаходяться на задркування паперу, що про нього говорив п. В. Лотоцький?

— Люба йшла з ним, і він знав, що вже ніщо не ділять їх, що підуть вони по цій важкій пробі певніше назустріч невідомій долі. (Кінець)

Іван Смолий

ЗРАДА

(Оповідання)

(16)

— Ох Боже! — закрила Люба обличчя руками. — Випустіть мене, прошу! Я піду сама... Я мущу.

— Мущи? — спитав Єгор. — Навіщо так тривожити серце? Хіба тобі не все одно? Я вже наведу там лад, уже Павло Іванович доглядає. Не буде він більше обманювати довірливих та змовляється. Збудь його, забудь усе. Починаймо, Люба, наше життя!

— Випустіть мене! — Найне твоє прохання. Ти думаш, я випущу тебе по цьому всьому оттак? Мила моя!

Він підходив до неї, а вона відступала, і з жахом тулилася до холодної стіни.

— Не далеко тобі втікати, — мовив Єгор. — Вузький світ. Тут я володар. Тисячі

тати тебе! — сказав повільно, прижмуривши очі. — Така ти. Таке тлоє сдине багнання. Хочеш наситити свою жадність і більш нічого. Добре, насичу й, мстися до кінця. Мстися жорстоко. Я з примісною буду придилятися тобі не треба трудитися в далеку дорогу, щоб побачити щастливу пару. Я, як чародій. Читала казки? Тільки плесну в долоні, але модерніше — натисну кнопку, і вони з'являться перед тобою. Кого ж тобі спершу, чоловіка чи Валю Симоновну? Чи обоє разом? Не вірши? А я ж казав, я всемогучий!

У дверях справді виринув мундир джурного.

— Вести Павла Юриського!

— Сест!

Люба слідувала безтатмим очима за всім і леденіла. Юриський надходив, як гнів, блідий і умищений.

— Люба! — його окинув замір на вид незрозумілої й дивної поведінки жінки. Люба відвернулася від нього і мовчала.

— Така то ваша зустріч,

ти й ворожості, аж Юриський здригнувся.

— А ти що вдіяв? — запитала вона. — Лишився рапді тісі повіі! Живете разом там...

— Що ти говориш? — запитав Юриський.

— Мене усунули ви підступно і створили собі райочок!

— Раді Бога, Любо, що ти говориш!? Я ж у тюрмі. Говляй на мене. Пів години по тому, як викрив тебе, арештували й мене.

Єгоров сміявся тихо, тріомфуюче, любуючись безумними погледами розлученої пари. Люба зложила руки як до молитви і говорила ніби до себе.

— А він же телефонував шойно при мені до вас у школу. Розмовляв з Валею, як там живе...

— Вала не в школі, а теж тут. Тебе жорстоко обманули. Вона пів години тому була в цій кімнаті і свідчила проти мене. Через що інтригантку я не міг опанувати себе, коли побачив, що тебе забрали підступом і вона причасна

у всьому. Я ударив її. Мене арештували за намагане вбивство.

— Ви праві, Павле Івановичу! — сказав Єгор. — За вами кілька статей. Намагане вбивство Валі Симоновни. Зв'язки з диверсантами й шпигунами. І участь у вбивстві мільйонера Курбака. Свідок перед вами.

— Боже! — руки Люби, заломані у німій розпучі, тремтіли судорожно. — До чого довів він мене! Як опутали вони мене! Я зрадила! Диявол!

Нараз її руки бликавично розмикнулися, вона схилилася до столу, де лежала зброя Єгорова, простягнула руку. Єгоров певно і некавалією присунув нагана до себе.

— Аж така ти! — похитав його головою у широму здивуванні. — Закороті стрелючуті! Запізно, Любо, Павліно. Але тепер, крім статті за зневагу влади, намагане вбивство, за вами. Чи може ви себе викінчити хотіли? Тоді навіщо? Ви ж з'єднали тепер з своїм чоловіком... щоб стати перед судом.

